

Received: 10.09.2025
Accepted: 27.10.2025
Published: 30.12.2025

Roczniki Administracji i Prawa
Annals of The Administration and Law
2025, XXV, z. 4: s. 213-229
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0055.6551
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Ewa Radecka*
Nr ORCID 0000-0003-4669-3327

PRAWO ODPADOWE VS. ROZPORZĄDZENIE REACH – WYBRANE PROBLEMY W KONTEKŚCIE GOSPODARKI OBIEGU ZAMKNIĘTEGO

WASTE LAW VS. THE REACH REGULATION: SELECTED ISSUES IN THE CONTEXT OF THE CIRCULAR ECONOMY

Streszczenie: Artykuł podejmuje problematykę klasyfikacji substancji i odpadów na styku prawa odpadowego i rozporządzenia REACH w kontekście gospodarki obiegu zamkniętego (GOZ). W literaturze zarówno polskiej, jak i zagranicznej zagadnienie to jest słabo opracowane, szczególnie w zakresie praktycznych implikacji dla ponownego wykorzystania materiałów i bezpieczeństwa prawnego podmiotów gospodarczych. Celem analizy jest ukazanie wątpliwości, które mogą utrudniać efektywne wdrażanie zasad GOZ. Poruszono cel, zakres regulacji i podstawowe pojęcia w związku z rozporządzeniem REACH. W kolejnej części nawiązano do statusu prawnego substancji odzyskanych, by wreszcie odnieść się do GOZ w kontekście rozporządzenia REACH na konkretnym przykładzie. W artykule wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną oraz analizę przypadku. Wnioski wskazują na konieczność doprecyzowania regulacji w celu ułatwienia bezpiecznego i zgodnego z prawem ponownego wykorzystania materiałów, co mogłoby przyczynić się do skuteczniejszej realizacji założeń GOZ.

Słowa kluczowe: odpad, substancja, REACH, GOZ

Summary: The article addresses the issue of classification of substances and waste at the intersection of waste law and the REACH Regulation in the context of the circular economy (CE). This topic is insufficiently explored in both Polish and international literature, especially regarding practical implications for the reuse of materials and the legal security

* dr, radca prawny; Uniwersytet Śląski w Katowicach. Źródła finansowania: środki statutowe UŚ;
e-mail: ewa.radecka@us.edu.pl

of economic operators. The analysis highlights doubt that may hinder the effective implementation of CE principles. The article discusses the purpose, scope of regulation, and basic concepts related to the REACH Regulation. The next part refers to recovered substances' legal status and relates CE to the REACH Regulation through a specific case study. The article employs a dogmatic-legal method and case analysis. The conclusions point to the need to clarify the regulations to facilitate the safe and lawful reuse of materials, which could contribute to the more effective realization of CE objectives.

Keywords: waste, substance, REACH, circular economy

WSTĘP

Współczesne prawo ochrony środowiska Unii Europejskiej charakteryzuje się silnym przenikaniem reżimów regulacyjnych. Jednym z istotniejszych i zarazem problematycznych obszarów jest relacja między prawem odpadowym a rozporządzeniem REACH¹ (*Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals*), regulującym między innymi zasady rejestracji czy stosowania ograniczeń w zakresie chemikaliów.

Szczególnego znaczenia nabiera to w kontekście koncepcji gospodarki o obiegu zamkniętym, która stanowi obecnie jeden z filarów europejskiej polityki ekologicznej. Realizacja jej założeń wymaga stworzenia spójnych i przewidywalnych ram prawnych umożliwiających ponowne wykorzystanie materiałów oraz bezpieczne wprowadzanie do obrotu substancji odzyskanych. Tymczasem zestawienie regulacji prawa odpadowego z rozporządzeniem REACH generuje wątpliwości interpretacyjne i praktyczne, zwłaszcza w zakresie klasyfikacji substancji, obowiązków rejestracyjnych oraz momentu utraty statusu odpadu.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie wybranych problemów prawnych występujących na styku prawa odpadowego i rozporządzenia REACH, ze szczególnym uwzględnieniem ich znaczenia dla funkcjonowania gospodarki o obiegu zamkniętym. Analiza obejmuje zarówno zagadnienia teoretyczne, jak i praktyczne, w tym status substancji odzyskanych oraz studium przypadku dotyczące żużla wielkopiecowego.

¹ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE, Dz.U. L 396/1 z dnia 30 grudnia 2006, r., dalej: rozporządzenie REACH lub REACH.

ROZPORZĄDZENIE REACH – CEL I ZAKRES REGULACJI, PODSTAWOWE POJĘCIA

Rozporządzenie REACH zostało przyjęte w celu zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia i środowiska², w tym propagowania alternatywnych metod oceny zagrożeń stwarzanych przez substancje, a także w celu swobodnego obrotu substancjami na rynku wewnętrznym przy jednoczesnym wsparciu konkurencyjności i innowacyjności³. Dotyczy ono produkcji, importu, wprowadzania na rynek i zastosowania substancji w postaci własnej, w preparatach (celowe mieszaniny lub roztwory składające się z dwóch lub kilku substancji) i wyrobach⁴. Zachęca do przechodzenia na chemikalia zaprojektowane jako bezpieczne (*safe-by-design*) oraz do stopniowego zastępowania substancji niebezpiecznych w celu lepszej ochrony obywateli i środowiska⁵. Jak przyjmuje się w literaturze, „wymogi określone przepisami rozporządzenia REACH są przejawem realizacji kluczowej w prawie ochrony środowiska zasady, jaką jest zasada przezorności”⁶.

Wśród ważniejszych regulacji tego rozporządzenia wymienić można np.:

a) konieczność rejestracji substancji chemicznych występujących w ich postaci własnej jako składniki mieszaniny lub w wyrobach, produkowanych lub importowanych w bazie Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) zgodnie z rozporządzeniem REACH⁷; w art. 5 rozporządzenia wyrażono zasadę *no data, no market*, w świetle której bez rejestracji substancji nie można jej wprowadzać do obrotu na rynku UE⁸;

² Zob. artykuł wskazujący na istotny wkład wyrobów wytworzonych przez człowieka na wzrost ryzyka chorób cywilizacyjnych oraz krytykujący funkcjonowanie rozporządzenia REACH: L. Godderis, E. De Ryck, W. Baeyens, L. Geerts, G. Jacobs, P. Maesen, B. Mertens, G. Schroyen, F. Van Belleghem, J. Vanoirbeek, N. Van Larebeke, *Towards a more effective REACH legislation in protecting human health*, „Toxicological Sciences” 2024, t. 199, nr 2, s. 194-202.

³ Zob. także: L. Bergkamp (et al.), *The European Union REACH Regulation for Chemicals Law and Practice*, Oxford 2013.

⁴ Jak stanowi pkt 11 preambuły do rozporządzenia REACH, „W celu zapewnienia wykonalności i podtrzymania bodźców dla recyklingu i odzysku odpadów, w rozumieniu niniejszego rozporządzenia odpady takie nie powinny być uważane za substancje, preparaty ani wyroby”.

⁵ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy, Bruksela 2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098> [dostęp: 16.05.2025].

⁶ A. Jaworowicz-Rudolf, *Zarys obowiązków przedsiębiorstw związanych z substancjami chemicznymi z uwzględnieniem tzw. substancji SVHC w świetle rozporządzenia REACH*, [w:] M. Stahl, P. Korzeniowski, A. Kaźmierska-Patrzyczna (red.), *Problemy pogranicza prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2017, s. 407-417.

⁷ Jak wynika z art. 6 r. REACH, „o ile niniejsze rozporządzenie nie stanowi inaczej, każdy producent lub importer substancji, w jej postaci własnej lub jako składnika jednego lub większej liczby preparatów, w ilości co najmniej 1 tony rocznie, przedkłada Agencji dokumenty rejestracyjne”. Szerzej o procedurze, w tym wstępnej zakończonej z dniem 1 grudnia 2008 r., w: A. Jaworowicz-Rudolf, *Zarys...*, s. 407-417. Zob. także: np. pkt 31 wyroku TSUE z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie C-399/17, Komisja Europejska vs. Republika Czeska, ECLI:EU:C:2019:200.

⁸ Rozporządzenie REACH przewiduje również katalog wyłączeń od tego obowiązków. Zob. art.

b) wprowadzenie mechanizmu identyfikacji i stopniowego wycofywania substancji szczególnie niebezpiecznych (SVHC – *Substances of Very High Concern*)⁹. W tym miejscu należy już zasygnalizować, że podstawowa procedura rejestracyjna opiera się jedynie na weryfikacji kompletności technicznej¹⁰, co oznacza tylko sprawdzenie, czy wszystkie wymagane pola w przedłożonej dokumentacji zostały wypełnione, a kompleksowa ocena jakości lub adekwatności przedłożonych jej danych na podstawie art. 41 REACH występuje w liczbie nie mniejszej niż 5% wszystkich dokumentacji otrzymanych przez Agencję dla każdego zakresu wielkości obrotu.

Dla pełnego obrazu analizowanych treści konieczne jest nawiązanie do kilku definicji. Zgodnie z art. 3 pkt 1 REACH substancja to pierwiastek chemiczny lub jego związki w stanie, w jakim występują w przyrodzie lub zostają uzyskane za pomocą procesu produkcyjnego, z wszelkimi dodatkami wymaganymi do zachowania ich trwałości oraz wszelkimi zanieczyszczeniami powstałymi w wyniku zastosowanego procesu, wyłączając rozpuszczalniki, które można oddzielić bez wpływu na stabilność i skład substancji. W świetle art. 3 pkt 2 REACH preparat oznacza mieszaninę lub roztwór składający się z dwóch lub większej liczby substancji. Jak wynika z art. 3 pkt 3 REACH wyrób to przedmiot, który podczas produkcji otrzymuje określony kształt, powierzchnię, konstrukcję lub wygląd zewnętrzny, co decyduje o jego funkcji w stopniu większym niż jego skład chemiczny.

Co niezmiernie istotne, z art. 2 ust. 2 REACH wynika, że „odpady, w rozumieniu dyrektywy 2006/12/WE Parlamentu Europejskiego i Rady¹¹, nie są substancją, preparatem ani wyrobem w rozumieniu art. 3 niniejszego rozporządzenia”¹². Warto również nawiązać do art. 128 REACH, który zakazuje w szczególności stwarzania wszelkich przeszkód w swobodnym obrocie substancjami objętymi zakresem zastosowania tego rozporządzenia, nie ma zastosowania do substancji sklasyfikowanej początkowo jako odpad, jeżeli nie przestała ona być odpadem.

2 ust. 7 lit. a), b), c) i d) z załącznikami IV i V do rozporządzenia REACH.

⁹ Obecnie lista ta obejmuje 247 substancji (<https://www.chemradar.com/tools/cis/inv/64924a-b5e7ff39f787f1b10>, [dostęp: 23.05.2025]). Substancje SVHC obejmują substancje: rakotwórcze; mutagenne; toksyczne dla rozrodczości; trwałe, bioakumulatywne i toksyczne; bardzo trwałe i bardzo bioakumulatywne; inne substancje (np. inne substancje zaburzające funkcjonowanie układu hormonalnego). Przykładem SVHC są np. bisfenol A, nonylfenol, ftalany.

¹⁰ Zob. art. 20 ust. 2 rozporządzenia REACH.

¹¹ Akt ten zastąpiła dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy, Dz.U. L 312 z dnia 22 listopada 2008 r., s. 3-30; dalej: dyrektywa odpadowa.

¹² To, że teoretycznie REACH wyklucza możliwość rejestracji odpadów, nie oznacza, że na żadnym etapie nie pojawiają się regulacje ich dotyczące. Rozporządzenie REACH nakłada na producentów i importerów substancji w ilości co najmniej 10 ton rocznie obowiązek przygotowania raportu bezpieczeństwa chemicznego. Muszą one zawierać scenariusze narażenia oparte na deklarowanych zastosowaniach substancji, które uwzględniają również zagrożenia występujące na etapie odpadów i zawierają zalecenia dotyczące odpowiednich środków zarządzania ryzykiem (zob. art. 14 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 6 pkt 13 REACH w związku z załącznikiem nr I).

Odnotowania w tym miejscu wymaga wyrażony w literaturze przedmiotu następujący pogląd: „Art. 6, ust. 1 nakłada obowiązek rejestracji na każdego producenta lub importera substancji (w jej postaci własnej lub jako składnika jednego lub większej liczby preparatów [obecnie mieszanin]) w ilości co najmniej 1 tony rocznie. A zatem jeśli bazę surowcową dla danego producenta stanowią odpady i wytwarza on (odzyskuje) z nich substancje w stosowanym przez siebie procesie technologicznym, to taka substancja, o ile jej produkcja przekracza 1 tonę rocznie, podlega obowiązkowi rejestracji według wymagań rozporządzenia REACH”¹³.

Konieczne jest również ustalenie, czym jest odpad, skoro nie wchodzi on w zakres REACH¹⁴. Jak stanowi art. 3 pkt 1 dyrektywy odpadowej, odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza się pozbyć, lub do których pozbycia został zobowiązany. Wypada to zestawić z polskimi regulacjami, które w art. 3 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach¹⁵ przyjmują definicję z dyrektywy odpadowej¹⁶. To nie wytwórca dokonuje kwalifikacji danej substancji lub danego przedmiotu jako odpadu, ale okoliczności związane z pozbyciem się tej substancji lub przedmiotu¹⁷, choć nie zawsze one są wyłączne w ocenie, czy mamy do czynienia z odpadem czy nie¹⁸. Zakwalifikowanie jako

¹³ A. Krześlak, M. Palczewska-Tulińska, *Rozporządzenie REACH a odpady – gdzie tkwią problemy?*, „Chemik” 2014, 68/10, s. 821-830.

¹⁴ Zob. także: H. Friege, B. Kummer, K.G Steinhäuser (et al.), *How should we deal with the interfaces between chemicals, product and waste legislation?*, „Environmental Science Europe” 2019, vol. 31, nr 51, s. 1-18.

¹⁵ Dz.U. z 2023 r., poz. 1587, ze zm.

¹⁶ Zob. szerzej o rozważaniach dotyczących definicji odpadu np.: A. Barczak, *Model gospodarowania odpadami komunalnymi w Polsce i w Niemczech. Analiza prawno-porównawcza*, Szczecin 2013; D. Danecka, *O pojęciu odpadów w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r.*, „Ius Novum” 2016, nr 4, s. 297-314; D. Danecka, W. Radecki, *Ustawa o odpadach. Komentarz*, Lex/et al. 2022; s. 15 i n.; A. Fornalik, „Pozbycie się” w prawie odpadowym, Legalis/et al. 2023; M. Górski, *Pojęcia „odpady”, „odpady komunalne”*, [w:] M. Górski, K. Nowacki, *Prawne i organizacyjne obowiązki gmin w postępowaniu z odpadami komunalnymi*, Wrocław 2012, s. 55; M. Górski, *Usuwanie odpadów*, Warszawa 2021; W. Iskra, *Odpad a produkt uboczny w świetle prawa*, [w:] E. Olejarczyk, A. Kuca, M. Suska (red.), *Aktualne problemy prawa gospodarowania odpadami*, Katowice 2016, s. 37-52; J. Jerzmański, K. Karpus, *Gospodarowanie odpadami w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na gruncie dyrektyw ramowych w sprawie odpadów*, Włocławek 2011; P. Korzeniowski, *Model prawny systemu gospodarki odpadami. Studium administracyjno-prawne*, Łódź 2014; A. Kosieradzka-Federczyk, *Priorytety Unii Europejskiej w gospodarowaniu odpadami*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Informatycznych Technik Zarządzania Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania »Współczesne Problemy Zarządzania«” 2013, nr 1, s. 47-63; W. Lutek, *Zrównoważona i inteligentna gospodarka odpadami komunalnymi*, Lublin 2020; B. Rakoczy (red.), *Prawo o odpadach. Wybrane problemy*, Warszawa 2019; B. Rakoczy, K. Karpus, *Ustawa o odpadach. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 25; M. Sieradzka, *Prawidłowa kwalifikacji przedmiotu lub substancji jako odpadu. Glosa do wyroku NSA z dnia 16 stycznia 2015 r.*, II OSK 1463/13, LEX/el. 2015; E. Zębek, *Zasady gospodarki odpadami w ujęciu prawnym i środowiskowym*, Olsztyn 2018, s. 80 i n.

¹⁷ Wyrok NSA z dnia 23 marca 2021 r., III OSK 277/21, LEX nr 3153118.

¹⁸ Jak orzekł Trybunał Sprawiedliwości UE w wyroku TS z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych C- 418/97 i C-419/97, ARCO Chemie Nederland i in., EU:C:2000:318, pkt 88), status odpadu powinien być określany z uwzględnieniem okoliczności każdego konkretnego przypadku, a definicja terminu „odpad” nie może być interpretowana w sposób zawężający. Skład danego materiału i niebezpieczeństwo, jakie stwarza on dla środowiska naturalnego i zdrowia ludzi, są czynnikami istotnymi dla ustalenia, czy materiał ten stanowi odpad. Zob. również rozważania D. Daneckiej,

„odpad” wynika przede wszystkim z zachowania posiadacza i z rozumienia pojęcia „pozbywać się”¹⁹. To pozbycie się nie może być rozumiane jako utrata kontroli nad przedmiotem, lecz jako zasadnicza zmiana sposobu jego wykorzystania, odmienna od podstawowego przeznaczenia, do którego przedmiot przestał się nadawać²⁰. Dla zakwalifikowania danego materiału jako odpad sam jego skład nie ma decydującego znaczenia, choć jest istotny w tej ocenie. W ocenie orzecznictwa europejskiego nawet odpad uznany za niebezpieczny może przestać nim być, jeśli określony proces powala uczynić go zdatnym do użytku bez stwarzania zagrożenia dla zdrowia człowieka i bez wyrządzania szkody środowisku naturalnemu, a ponadto jeżeli nie stwierdzono, że posiadacz tego przedmiotu pozbywa się go lub zamierza się go pozbyć²¹. Okoliczność, że dana substancja lub produkt może podlegać odzyskowi, nie oznacza, że nie jest odpadem²². Jednocześnie nie budzi wątpliwości to, że możliwość ponownego wykorzystania gospodarczego nie jest okolicznością wykluczającą z pojęcia odpadów²³. Innymi słowy, sam fakt użycia np. w budownictwie drogowym czy w cementowniach nie jest wystarczający do klasyfikacji tego jako odpad lub nie²⁴.

Powyższe analizy prowadzą do wniosku, że mowa o dwóch reżimach: odpadowym (art. 3 pkt 1 dyrektywy odpadowej) oraz chemicznym (art. 3 pkt 1 REACH). Szczególnie istotne jest podkreślenie, że reżimy te funkcjonują oddzielnie, a rejestracja danej substancji na podstawie REACH nie powoduje *ad hoc* utraty statusu odpadu, choć mogłaby być brana pod uwagę jako jeden z czynników mogących mieć znaczenie dla ustalenia, czy dana substancja przestała nim być²⁵. Wówczas rejestrację substancji lub mieszaniny na podstawie REACH można by wziąć pod uwagę jako czynnik świadczący o tym, że jej posiadacz ma zamiar wykorzystać ją do celów gospodarczych²⁶.

która podkreśla, że istotne z tej perspektywy jest nie tylko „pozbycie się”, ale także „obowiązek” i – bardziej problematyczny – „zamiar” pozbycia się. D. Danecka, *O pojęciu...*, s. 306.

¹⁹ Wyrok TSUE z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie C-624/17, Tronex, EU:C:2019:564, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo.

²⁰ M. Górski, *Usuwanie...*, s. 16.

²¹ Zob. wyrok TSUE z dnia 7 marca 2013 r. w sprawie C-358/11, Lapin ELY keskus, liikenne ja infrastruktuuri, EU:C:2013:142, pkt 60.

²² Wyrok NSA z dnia 20 czerwca 2017 r., II OSK 2642/1, LEX nr 3687839.

²³ K. Topolewski, *Co decyduje o tym, czy substancja lub przedmiot jest odpadem?*, „Ius Focus. Prawo administracyjne” 2021, nr 6, s. 1-2 oraz wyroki TS z dnia 25 czerwca 1997 r. w sprawach połączonych C-304/94, C-330/94, C-342/94 i C-224/95, Tombesi i in., ECR 1997/6/I-03561 oraz z dnia 15 stycznia 2004 r. w sprawie C-235/02, ECR 2004/1B/I-01005.

²⁴ W poprzednim stanie prawnym rozstrzygnięcie kwestii użyteczności było kluczowe dla ustalenia, czy mamy do czynienia z odpadem, czy nie. Obecnie dla uznania przedmiotu za odpad nie ma znaczenia okoliczność, że dla jego nabywcy może on mieć wartość użytkową i nadaje się do dalszego wykorzystania po poddaniu stosownym operacjom (zob. wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 grudnia 2019 r., IV SA/Po 630/19, LEX nr 2762369; wyroki TS z dnia 28 marca 1990 r. w sprawach połączonych C-206/88 i C-207/88, Vessoso i Zanett, EU:C:1990:145, pkt 11 oraz z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie C-129/96, Inter-Environnement Wallonie ASBL, EU:C:1997:628, pkt 31 i przytoczone tam orzecznictwo).

²⁵ Zob. przywołany już wyrok TSUE w sprawie C-358/11.

²⁶ Ibidem.

STATUS PRAWNY SUBSTANCJI ODZYSKANYCH W KONTEKŚCIE REACH

Poczynione powyżej uwagi wstępne zmuszają do przeprowadzenia dalszych ustaleń dotyczących rejestracji substancji odzyskanych zgodnie z REACH, wszak gdy substancja lub mieszanina zostaje odzyskana z odpadów i materiał „przestaje być odpadem” (tzw. *end of waste status*)²⁷, może stać się (staje się – w przypadku osiągnięcia określonego tonażu i braku wyłączeń) substancją podlegającą przepisom REACH. Innymi słowy, jeżeli odpad przestaje być odpadem, to rozpoczyna się nowy cykl istnienia, już jako substancji w rozumieniu REACH.

Konieczne jest nawiązanie do statusu utraty odpadów wyrażonego w art. 6 dyrektywy odpadowej. Zgodnie z art. 6 ust. 1 ww. dyrektywy państwa członkowskie podejmują odpowiednie środki w celu zapewnienia, by odpady, które zostały poddane recyklingowi lub innemu procesowi odzysku, przestawały być uznawane za odpady, jeżeli spełniają następujące warunki:

- a) dana substancja lub przedmiot mają być wykorzystywane do konkretnych celów;
- b) istnieje rynek takich substancji lub przedmiotów bądź popyt na nie;
- c) dana substancja lub przedmiot spełniają wymagania techniczne dla konkretnych celów oraz wymagania obowiązujących przepisów i norm mających zastosowanie do produktów;
- d) zastosowanie danej substancji lub przedmiotu nie prowadzi do ogólnych niekorzystnych skutków dla środowiska lub zdrowia ludzkiego;

Odpowiednikiem w polskim porządku prawnym jest art. 14 u.o.²⁸ W art. 14 ust. 1 pkt 2 u.o. dodatkowo stanowi się, że określone rodzaje odpadów przestają być odpadami, jeżeli na skutek poddania ich recyklingowi lub innemu odzyskowi spełniają szczegółowe warunki utraty statusu odpadów, które są określone w przepisach prawa Unii Europejskiej²⁹ albo w przepisach wydanych na podstawie ust. 1a, a jeżeli nie

²⁷ Zob. także np.: J. Alaranta, T. Turunen, *How to Reach a Safe Circular Economy? – Perspectives on Reconciling the Waste, Product and Chemicals Regulation*, „Journal of Environmental Law” 2021, vol. 33, nr 1, s. 113-136, szczególnie podpunkt: Different Alternatives to Regulate EoW; O. Johansson, *The End-of-Waste for the Transition to Circular Economy: A Legal Review of the European Union Waste Framework Directive*, „Environmental Policy and Law” 2023, nr 53, s. 167-179.

²⁸ Zob. szerzej: D. Danecka, W. Radecki, *Ustawa...* Autorzy wskazują, że utrata statusu odpadu może odbyć się niejako dwutorowo: albo przez łączne spełnienie warunków określonych w art. 14 ust. 1 pkt 1 u.o., albo przez spełnienie wymagań określonych przez przepisy Unii Europejskiej.

²⁹ Zob. rozporządzenie Rady (UE) nr 333/2011 z dnia 31 marca 2011 r. ustanawiające kryteria określające, kiedy pewne rodzaje złomu przestają być odpadami na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, Dz.U. L 94 z dnia 8 kwietnia 2011 r., s. 2-11; rozporządzenie Komisji (UE) nr 715/2013 z dnia 25 lipca 2013 r. ustanawiające kryteria określające, kiedy złom miedzi przestaje być odpadem na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, Dz.U. L 201 z dnia 26 lipca 2013 r., s. 14-20 oraz rozporządzenie Komisji (UE) nr 1179/2012 z dnia 10 grudnia 2012 r. ustanawiające kryteria określające, kiedy szluczką szklana przestaje być odpadem na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE (Dz.U. UE. L. z 2012 r. Nr 337, s. 31).

zostały określone w tych przepisach – w zezwoleniu na przetwarzanie odpadów³⁰. Jeśli jednak na poziomie UE nie ustanowiono tych kryteriów, państwa członkowskie mogą, na podstawie art. 6 ust. 4 dyrektywy o odpadach, decydować odrębnie w każdym przypadku, czy dany odpad przestał być odpadem, z uwzględnieniem orzecznictwa. Na marginesie warto wspomnieć o tym, że nawet w sytuacji, gdy odpad został poddany procesowi pełnego odzysku, którego konsekwencją jest to, że dana substancja uzyskała te same własności i cechy co substancja pierwotna, substancja ta może być uznawana za odpad, jeśli zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 1 dyrektywy 2008/98 jej posiadacz pozbywa się jej, zamierza się jej pozbyć lub został zobowiązany do pozbycia się jej³¹. Ponadto w świetle art. 14 ust. 3 u.o. przedmiot lub substancja, które utraciły status odpadów, do czasu, gdy są po raz pierwszy: używane – w przypadku, gdy nie zostały wprowadzone do obrotu lub wprowadzane do obrotu – powinny spełniać warunki utraty statusu odpadów³².

Przechodząc jednak do substancji odzyskanych z odpadów, należy zauważyć, że ECHA opublikowała wytyczne wyjaśniające status materiałów, które zostały odzyskane, przestały być odpadami i podlegają wymaganiom REACH dotyczącym substancji, mieszanin i wyrobów³³. Pod pojęciem substancji odzyskiwanych (w postaci własnej, w mieszaninach lub w wyrobach) – w ujęciu z wytycznych – rozumie się wyłącznie te substancje, które, będąc uprzednio częścią materiałów odpadowych, przestały być odpadami zgodnie z dyrektywą ramową o odpadach³⁴. Wytyczne te zawierają konkretne sekcje dotyczące: papieru, szkła, metali, kruszyw, polimerów, gumy, olejów bazowych i rozpuszczalników.

Co szczególnie istotne, w art. 2 ust. 7 lit. d) REACH przewiduje się zwolnienie z obowiązku rejestracji dla substancji odzyskanych, pod warunkiem że:

- a) substancja była już zarejestrowana w ramach REACH,

³⁰ Te określono np. w rozporządzeniach Ministra Klimatu i Środowiska: z dnia 27 października 2022 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków utraty statusu odpadów dla odpadów powstających w procesie energetycznego spalania paliw (Dz.U. z 2022 r., poz. 2330) czy z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków utraty statusu odpadów dla odpadów destruktu asfaltowego (Dz.U. z 2021 r., poz. 2468).

³¹ Zob. wyroki TS z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych C-418/97 i C-419/97, ARCO Chemie Nederland i in., EU:C:2000:318, pkt 94; z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie C-9/00, Palin Granit i Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, ECLI:EU:C:2002:232, pkt 46; czy w powołanej już sprawie C-358/11.

³² Na marginesie warto nawiązać do stanowiska M. Górskiego, zgodnie z którym na zaprzestanie traktowania jako „odpad” substancji czy przedmiotów pozwala to, że zostały przygotowane do ostatecznego odzysku bądź recyklingu, ale takiemu ostatecznemu odzyskowi czy recyklingowi jeszcze nie zostały poddane. Natomiast w wyniku przeprowadzenia pełnego i zakończonego procesu odzysku (recyklingu) odpad nie tyle „traci status odpadu”, ile w ogóle przestaje już być odpadem (co oczywiście można także potraktować jako formalną „utrata statusu odpadu”). Zob. M. Górski, *Utrata...*, s. 39-40 oraz M. Górski, *Zakres przedmiotowy ustawy o odpadach i podstawowe definicje*, [w:] M. Górski (red.), *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2021, s. 408.

³³ https://echa.europa.eu/documents/10162/2324906/waste_recovered_pl.pdf/e7718b98-9581-451f-813b-e596f67da2f6 [dostęp: 10.04.2025]; dalej: wytyczne.

³⁴ Wytyczne, s. 26.

- b) odzyskiwana substancja jest identyczna z wcześniej zarejestrowaną,
- c) podmiot dokonujący odzysku ma dostęp do informacji o zarejestrowanej substancji (np. poprzez własną wcześniejszą rejestrację lub umowę dostępu do danych).

Jednak importerzy substancji odzyskiwanych³⁵ poza granicami Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) nie mogą korzystać z powyższego wyłączenia, gdyż dotyczy ono wyłącznie odzysku na tym obszarze, choć norma ta nie ma charakteru absolutnego (w niektórych przypadkach przedsiębiorcy mogą nadal importować materiał jako odpad, a następnie dokonywać odzysku na terenie EOG, np. po odzysku następuje sprawdzanie, czy spełnione są kryteria utraty statusu odpadu)³⁶. Takie podejście zapewnia skuteczne monitorowanie kryteriów utraty odpadu, a jednocześnie substancje zawarte w odpadzie można uznać za poddane odzyskowi na terenie EOG i tym samym można zastosować przepisy art. 2 ust. 7 lit. d) rozporządzenia REACH. Odstępstwo to miało na celu zmniejszenie obciążenia administracyjnego, a także promowanie stosowania materiałów na bazie odpadów³⁷. Jednak korzyść może być nieznaczna, biorąc pod uwagę, że zwolnienie z odzysku można zastosować tylko do substancji, które są zarejestrowane (mogą to być różne podmioty), a ponadto konieczne jest zachowanie – niekiedy niezwykle trudnej do wykazania – przesłanki „identyczności”³⁸. Oceny identyczności dokonują same podmioty zajmujące się odzyskiem, przy czym zobowiązane są wykozystać wszelkie dostępne informacje, takie jak Poradnik na temat identyfikacji i nazewnictwa substancji w systemie REACH³⁹. Europejska Agencja Chemikaliów nie potwierdza identyczności substancji w odrębnej procedurze.

³⁵ Produkty uboczne również nie kwalifikują się do wyłączenia na podstawie art. 2 ust. 7 lit. d) rozporządzenia REACH, jak opisano w art. 5 dyrektywy ramowej o odpadach. Produkty uboczne mogą jednak podlegać zwolnieniu na podstawie załącznika V, pod warunkiem że same nie są importowane ani wprowadzane do obrotu.

³⁶ J. Białczak, *Odpady, produkty uboczne oraz substancje odzyskiwane w świetle przepisów rozporządzenia REACH*, cz. I, „Chemia i Biznes” 2013, nr 5, s. 12-13.

³⁷ J. Alaranta, T. Turunen, *How to Reach...*, s. 128.

³⁸ W jednym z badań ECHA dot. spełnienia warunków zwolnienia rejestracji substancji w ramach REACH, otrzymano wynik, w świetle którego 26% substancji naruszało warunki w zakresie tożsamości substancji odzyskanej z pierwotną, zarejestrowaną w REACH. Oznacza to, że mogą istnieć problemy praktyczne z identyfikacją i klasyfikacją substancji odzyskanych, a to z kolei może prowadzić do niezgodności z REACH, <https://echa.europa.eu/pl/-/one-in-four-substances-recovered-from-waste-non-compliant-with-reach> [dostęp: 16.05.2025].

³⁹ Poradnik na temat identyfikacji i nazewnictwa substancji w systemie REACH i CLP – https://echa.europa.eu/documents/10162/2324906/nutshell_guidance_substance_pl.pdf/80b71740-78b-2-48ae-ada7-4c939a0920e3 [dostęp: 10.04.2025].

GOSPODARKA OBIEGU ZAMKNIĘTEGO W KONTEKŚCIE ROZPORZĄDZENIA REACH – WYBRANE ZAGADNIENIA

Jak pisze K. Karpus, gospodarka o obiegu zamkniętym (*reduce-reuse-recycle* – GOZ), ukierunkowana na oddzielenie (*decoupling*), tj. zerwanie zależności między wzrostem gospodarczym a presją na środowisko, stanowi preferowany alternatywny model rozwoju. W przypadku tego rodzaju emisji (w postaci dóbr materialnych, rzeczy ruchomych) jej wytworzenie powinno być połączone z następczym odpowiednim zagospodarowaniem w zamkniętym cyklu gospodarczym⁴⁰. Z kolei M. Robakowska wskazuje, że gospodarka o obiegu zamkniętym często zestawiana jest w opozycji do gospodarki linearnej, której początek wyznacza „pobór pewnych surowców, kończy zaś uzyskanie przez produkt statusu odpadu. W tym modelu gospodarczym odpad nie jest poddawany procesom innym niż unieszkodliwianie, najczęściej jest składowany lub spalany”⁴¹. Stwierdza ona, że podstawowym założeniem GOZ jest takie ukształtowanie cyklu życia produktu, jako pewnego cyklu „zamkniętego obiegu”, w którym dany produkt przestaje nadawać się w jednym celu, a rozpoczyna etap kolejnego „życia”⁴². Są one poddawane procesom odzysku, które pozwalają wykorzystać ten produkt w celu gospodarczo użytecznym. Gospodarka ta zwiększa zapotrzebowanie na surowce, czyniąc UE bardziej zależną od importu⁴³.

GOZ promuje maksymalne wykorzystanie surowców, recykling i minimalizację odpadów, co jest w pewnym zakresie spójne z ogólnymi założeniami REACH dotyczącymi ograniczenia szkodliwego wpływu chemikaliów na zdrowie ludzi i środowisko, mimo że w praktyce REACH może utrudniać pełną realizację GOZ, zwłaszcza w obszarze recyklingu i ponownego użycia materiałów. Odpady, które zawierają substancje podlegające ograniczeniom z REACH (np. SVHC), mogą nie kwalifikować się do ponownego wykorzystania, mimo że technicznie, choć niekiedy drogo, dałoby się je poddać recyklingowi⁴⁴. Ponadto zgodnie z REACH recykling może skutkować powstaniem nowej substancji chemicznej, która może wymagać kosztownej rejestracji, o ile nie zachodzą przesłanki wyłączające, co z kolei może utrudniać ponowne wykorzystanie materiałów.

⁴⁰ K. Karpus, *Gospodarka o obiegu zamkniętym i przeobrażenia prawa o odpadach Unii Europejskiej*, „Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska” 2023, nr 1, s. 1-22. Zob. również: K. Karpus, *New developments of the EU circular economy policy and their impact on EU waste law*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2018, nr 60, s. 97-113.

⁴¹ M. Robakowska, *Opad jako przedmiot obrotu cywilnoprawnego z perspektywy wdrażania gospodarki obiegu zamkniętego*, Legalis/et al. 2025.

⁴² Ibidem.

⁴³ <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/the-circular-economy-explained/#EU> [dostęp: 28.05.2025].

⁴⁴ Zob. Waste handling and REACH. Recycling of materials containing SVHCs: daily practice challenges, <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0159.pdf> [dostęp: 17.05.2025].

W kontekście omawianej tematyki warto również zauważyć, że odpady z jednego łańcucha wartości mogą się okazać zasobem w innym procesie produkcyjnym, co więcej – mogą być gospodarczo użyteczne. Złożoność tej materii w kontekście prawa odpadowego, GOZ i REACH można wyjaśnić na przykładzie żużła wielkopieczowego, w tym granulowanego żużła wielkopieczowego.

Żużel wielkopieczowy jest otrzymywany w procesie wytapiania surówki w piecu hutniczym. Z kolei jak wynika z Polskiej Normy PN-EN 197-1:2012 „Skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku” w pkt 5.2.2: „granulowany żużel wielkopieczowy jest wytwarzany przez gwałtowne chłodzenie płynnego żużła o odpowiednim składzie, otrzymywanego przy wytapianiu rudy żelaza w wielkim piecu i który zawiera co najmniej dwie trzecie masy żużła zeszlonego oraz wykazuje właściwości hydrauliczne przy odpowiedniej aktywacji”⁴⁵. Jego wykorzystanie przynosi liczne korzyści w kontekstach: środowiskowym (zmniejszenie ilości odpadów oraz redukcja emisji CO₂ dzięki zastąpieniu części klinkieru cementowego), ekonomicznym (obniżenie kosztów produkcji cementu) oraz technicznym (np. poprawa właściwości betonu poprzez wykorzystanie właściwości hydraulicznych, takich jak trwałość i odporność na agresywne środowiska).

W systemie REACH w zależności od składu chemicznego konkretnego żużła zarejestrowano między innymi substancje:

a) granulowany żużel wielkopieczowy (*Granulated Blast Furnace Slag*, GGBS, kod CAS: 65996-69-2, EC 266-002-0) – odnosi się do żużła, który został schłodzony wodą i zmielony na proszek;

b) żużel wielkopieczowy (niespecyficzny, *Blast Furnace Slag*, BFS, kod CAS: 1344-28-1) – ogólna nazwa dla materiału powstałego w procesie wielkopieczowym.

Status prawny żużła wielkopieczowego, w tym granulowanego, w polskim prawie odpadowym wymaga przytoczenia kilku regulacji prawnych. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów⁴⁶ odpadami pochodzącymi z procesów termicznych z hutnictwa i stali, są – pod kodem 10 02 01 – żużle z procesów wytapiania (wielkopieczowe, stalownicze) oraz – pod kodem 10 02 02 – nieprzerobione żużle z innych procesów. Z kolei w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami⁴⁷ podaje się – pod kodem 10 02 01 – żużle z procesów wytapiania (wielkopieczowe, stalownicze). Wskazuje się jedno-

⁴⁵ Zob. Polska Norma PN-EN 197-1:2012 „Skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku” w pkt 5.2.2 granulowany żużel wielkopieczowy. Z. Giergiczyński, S. Płocica, Norma PN-EN 197-1:2012 „Cement – cz. 1: skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku” po nowelizacji, „Budownictwo, Technologie, Architektura” 2012, nr 2, s. 66-68.

⁴⁶ Dz.U. z 2020 r., poz. 10.

⁴⁷ Dz.U. z 2015 r., poz. 796.

częście w załączniku do przywołanego rozporządzenia z 2015 r., że mogą być one poddane procesowi odzysku⁴⁸ R5 (recykling lub odzysk innych materiałów nieorganicznych⁴⁹). Z powyższego wynika więc, że żużel wielkopiecowy jest opadem, który może zostać poddany przetwarzaniu⁵⁰ w procesie odzysku, a tym mogłaby być granulacja⁵¹. Jednak warto nawiązać do klasyfikacji przyjętej w Konwencji bazylejskiej o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych⁵², w której to „granulowany żużel powstający przy produkcji żelaza i stali”⁵³ figuruje w Aneksie IX (lista zielona – znajdują się na niej odpady inne niż niebezpieczne) pod kodem B1200⁵⁴. Przywołane powyżej okoliczności mogą spowodować (hipotetycznie) przynajmniej kilka problemów:

- a) trudności w ustaleniu, czy granulowany żużel wielkopiecowy jest, czy nie jest odpadem;
- b) błędnego przekonania, że po opłaceniu faktury za opłatę rejestracyjną i wpisaniu do bazy ECHA danej substancji doszło do automatycznej utraty statusu odpadu;

⁴⁸ Jak stanowi art. 3 ust. 1 pkt 14 u.o., pod pojęciem „odzysk” rozumie się jakikolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji lub w wyniku którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce.

⁴⁹ W tym przygotowanie do ponownego użycia, recykling nieorganicznych materiałów budowlanych, odzysk materiałów nieorganicznych polegający na pracach ziemnych i usuwanie substancji powodujących ryzyko z wydobytych mas gleby i ziemi prowadzące do ich odzysku. Tak: załącznik nr 1 do u.o. pt. niewyczerpujący wykaz procesów odzysku.

⁵⁰ W świetle art. 3 ust. 1 pkt 21 u.o. przetwarzanie to procesy odzysku lub unieszkodliwiania, w tym przygotowanie poprzedzające odzysk lub unieszkodliwianie.

⁵¹ Co wymaga dobitnego podkreślenia – okoliczność, że dana substancja powstała w wyniku przeprowadzenia procesu odzysku odpadów stanowi tylko jeden z elementów, które należy wziąć pod uwagę przy określeniu, czy substancja ta w dalszym ciągu jest odpadem, ale nie pozwala sama w sobie na sformułowanie ostatecznego wniosku w tym względzie (wyroki we wspomnianych już sprawach C 418/97 i C 419/97, pkt 97 oraz C 358/11, pkt 58).

⁵² Dz.U. z 1995 r., nr 19, poz. 88. Konwencja ta jest poświęcona głównie zagadnieniom obrotu międzynarodowego, choć ustanawiająca również istotne zasady odnoszące się do szeroko pojętej problematyki gospodarowania odpadami. W. Radecki, J. Jermanski, *Ustawa o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów*, Warszawa 2014, s. 25-26.

⁵³ Tylko pomocniczo zauważyć wypada, że nie obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 marca 2002 r. w sprawie listy odpadów innych niż niebezpieczne, których przywóz z zagranicy nie wymaga zezwolenia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2002 r., nr 56, poz. 512). W akcie tym w załączniku nr 1 o nazwie „Lista odpadów innych niż niebezpieczne, których przywóz z zagranicy nie wymaga zezwolenia GIOŚ” pod symbolem PCN 2618 00 00 0 – „granulowany żużel (piasek żużlowy) z produkcji żeliwa lub stali”. Regulacje te uchylono z dniem 1 maja 2004 r.

⁵⁴ Zob. też załącznik III do rozporządzenia (WE) nr 1013/2006* oraz rozporządzenia PE i Rady UE 2024/1157 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie przemieszczania odpadów, zmiany rozporządzeń (UE) nr 1257/2013 i (UE) 2020/1056 oraz uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1013/2006 – załącznik V w zw. z załącznikiem III.

*Rozporządzenie utraciło moc ze skutkiem od dnia 20 maja 2024 r., jednak przepisy rozporządzenia stosuje się nadal do dnia 21 maja 2026 r., z wyjątkami określonymi w art. 85 ust. 2–3 i ust. 5–7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2024/1157.

c) rejestracji w bazie ECHA wbrew REACH odpadu, wszak procedura rejestracyjna w większości przypadków opiera się na sprawdzeniu kompletności wniosku, a nie ocenie jego zgodności;

d) międzynarodowy transport odpadu przy przekonaniu, że granulowany żużel wielkopiecowy nim nie jest⁵⁵, co może rodzić określone i dotkliwe konsekwencje prawne. W rezultacie należy przyjąć, że taki poziom zawilgości z pewnością nie będzie wpływał pozytywnie na szerokie wykorzystanie opadów, które przecież mogłoby przyczynić się do rozwoju gospodarki o obiegu zamkniętym.

WNIOSKI

Analiza relacji między prawem odpadowym a rozporządzeniem REACH ujawnia trudności klasyfikacyjne, które mogą prowadzić do konsekwencji prawnych i gospodarczych. Przykład dotyczący granulowanego żużla wielkopiecowego wskazuje na to, że brak jednoznacznych kryteriów oraz istnienie rozbieżności mogą skutkować zarówno błędami w kwalifikacji prawnej, jak i (nie)zamierzonym naruszeniem przepisów. W szczególności ryzyko błędnej rejestracji odpadu w bazie ECHA czy niewłaściwej kwalifikacji materiału w transgranicznym przemieszczaniu odpadów potwierdza, że obecne regulacje wymagają większej spójności oraz lepszego dostosowania do realiów gospodarki o obiegu zamkniętym. Ostatecznie niepewność prawna może hamować potencjalne wykorzystanie „odpadowych surowców wtórnych”, co stoi w sprzeczności z założeniami zrównoważonego rozwoju i efektywnego gospodarowania zasobami. W związku z tym wskazane jest podjęcie działań legislacyjnych lub interpretacyjnych, które wyeliminują opisane problemy i ułatwią zgodne z prawem wdrażanie zasad gospodarki cyrkularnej.

Bibliografia

Literatura

Alaranta J., Turunen T., *How to Reach a Safe Circular Economy? – Perspectives on Reconciling the Waste, Product and Chemicals Regulation*, „Journal of Environmental Law” 2021, vol. 33, nr 1.

Barczak A., *Model gospodarowania odpadami komunalnymi w Polsce i w Niemczech. Analiza prawno-porównawcza*, Szczecin 2013.

⁵⁵ Na marginesie warto wspomnieć, że zgodnie z art. 28 rozporządzenia nr 1013/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 czerwca 2006 r. w sprawie przemieszczania odpadów (Dz.U. L 190 z dnia 12 lipca 2006 r., s. 1- 8) jeżeli właściwe organy wysyłki i miejsca przeznaczenia nie mogą dojść do porozumienia w zakresie zaklasyfikowania przedmiotu przemieszczenia jako odpadów lub nie, traktuje się go tak, jakby stanowił odpady.

Bergkamp L. (et al.), *The European Union REACH Regulation for Chemicals Law and Practice*, Oxford 2013.

Białczak J., *Odpady, produkty uboczne oraz substancje odzyskiwane w świetle przepisów rozporządzenia REACH*, cz. I, „Chemia i Biznes” 2013, nr 5.

Danecka D., *O pojęciu odpadów w rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r.*, „Ius Novum” 2016, nr 4.

Danecka D., Radecki W., *Ustawa o odpadach. Komentarz*, Lex/et al. 2022.

Fornalik A., „Pozbycie się” w prawie odpadowym, Legalis/et al. 2023.

Friege H., Kummer B., Steinhäuser K.G. (et al.), *How should we deal with the interfaces between chemicals, product and waste legislation?*, „Environmental Science Europe” 2019, vol. 31, nr 51.

Giergiczny Z., Płocica S., *Norma PN-EN 197-1:2012 „Cement – cz. 1: skład, wymagania i kryteria zgodności dotyczące cementów powszechnego użytku” po nowelizacji*, „Budownictwo, Technologie, Architektura” 2012, nr 2.

Godderis L., De Ryck E., Baeyens W., Geerts L., Jacobs G., Maesen P., Mertens B., Schroyen G., Van Bellegghem F., Vanoirbeek J., Van Larebeke N., *Towards a more effective REACH legislation in protecting human health*, „Toxicological Sciences” 2024, t. 199, nr 2.

Górski M., *Usuwanie odpadów*, Warszawa 2021.

Górski M., *Zakres przedmiotowy ustawy o odpadach i podstawowe definicje*, [w:] M. Górski (red.), *Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2021.

Iskra W., *Odpad a produkt uboczny w świetle prawa*, [w:] E. Olejarczyk, A. Kuca, M. Suska (red.), *Aktualne problemy prawa gospodarowania odpadami*, Katowice 2016.

Jaworowicz-Rudolf A., *Zarys obowiązków przedsiębiorstw związanych z substancjami chemicznymi z uwzględnieniem tzw. substancji SVHC w świetle rozporządzenia REACH*, [w:] M. Stahl, P. Korzeniowski, A. Kaźmierska-Patrzyzna (red.), *Problemy pogranicza prawa administracyjnego i prawa ochrony środowiska*, Warszawa 2017.

Jerzmański J., Górski M., *Pojęcia „odpady”, „odpady komunalne”*, [w:] M. Górski, K. Nowacki, *Prawne i organizacyjne obowiązki gmin w postępowaniu z odpadami komunalnymi*, Wrocław 2012.

Jerzmański J., Karpus K., *Gospodarowanie odpadami w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej na gruncie dyrektyw ramowych w sprawie odpadów*, Włocławek 2011.

Johansson O., *The End-of-Waste for the Transition to Circular Economy: A Legal Review of the European Union Waste Framework Directive*, „Environmental Policy and Law” 2023, nr 53.

Karpus K., *Gospodarka o obiegu zamkniętym i przeobrażenia prawa o odpadach Unii Europejskiej*, „Prawne Problemy Górnictwa i Ochrony Środowiska” 2023, nr 1.

Karpus K., *New developments of the EU circular economy policy and their impact on EU waste law*, „Athenaeum. Polskie Studia Politologiczne” 2018, nr 60.

Korzeniowski P., *Model prawny systemu gospodarki odpadami. Studium administracyjno-prawne*, Łódź 2014.

Kosieradzka-Federczyk A., *Priorytety Unii Europejskiej w gospodarowaniu odpadami*, „Zeszyty Naukowe Wydziału Informatycznych Technik Zarządzania Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania »Współczesne Problemy Zarządzania«” 2013, nr 1.

Krześlak A., Palczewska-Tulińska M., *Rozporządzenie REACH a odpady – gdzie tkwią problemy?*, „Chemik” 2014, nr 10, t. 68.

Lutek W., *Zrównowazona i inteligentna gospodarka odpadami komunalnymi*, Lublin 2020.

Radecki W., Jerzmański J., *Ustawa o międzynarodowym przemieszczaniu odpadów*, Warszawa 2014.

Rakoczy B. (red.), *Prawo o odpadach. Wybrane problemy*, Warszawa 2019.

Rakoczy B., Karpus K., *Ustawa o odpadach. Komentarz*, Warszawa 2013.

Robakowska M., *Odpad jako przedmiot obrotu cywilnoprawnego z perspektywy wdrażania gospodarki obiegu zamkniętego*, Legalis/et al. 2025.

Sieradzka M., *Prawidłowa kwalifikacja przedmiotu lub substancji jako odpadu. Glosa do wyroku NSA z dnia 16 stycznia 2015 r., II OSK 1463/13, LEX/el.* 2015.

Topolewski K., *Co decyduje o tym, czy substancja lub przedmiot jest odpadem?*, „Ius Focus. Prawo administracyjne” 2021, nr 6.

Zębek E., *Zasady gospodarki odpadami w ujęciu prawnym i środowiskowym*, Olsztyn 2018.

Orzecznictwo

Wyrok TS z dnia 28 marca 1990 r. w sprawach C-206/88 i C-207/88, Vessoso i Zanett, EU:C:1990:145.

Wyrok TS z dnia 25 czerwca 1997 r. w sprawach połączonych C-304/94, C-330/94, C-342/94 i C-224/95, Tombesi i in., ECR 1997/6/I-03561.

Wyrok TS z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie C-129/96, Inter-Environnement Wallonie ASBL, EU:C:1997:628.

Wyrok TS z dnia 15 czerwca 2000 r. w sprawach połączonych C418/97 i C419/97, ARCO Chemie Nederland i in., EU:C:2000:318.

Wyrok TS z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie C-9/00, Palin Granit i Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, ECLI:EU:C:2002:232.

Wyrok TS z dnia 15 stycznia 2004 r. w sprawie C-235/02, ECR 2004/1B/I-01005.

Wyrok TSUE z dnia 7 marca 2013 r. w sprawie C-358/11, Lapin ELY keskus, liikenne ja infrastruktuuri, EU:C:2013:142.

Wyrok TSUE z dnia 14 marca 2019 r. w sprawie C-399/17, Komisja Europejska vs. Republika Czeska, ECLI:EU:C:2019:200.

Wyrok TSUE z dnia 4 lipca 2019 r. w sprawie C-624/17, Tronex, EU:C:2019:564.

Wyrok NSA z dnia 23 marca 2021 r., III OSK 277/21, LEX nr 3153118.

Wyrok NSA z dnia 20 czerwca 2017 r., II OSK 2642/1, LEX nr 3687839.

Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 18 grudnia 2019 r., IV SA/Po 630/19, LEX nr 2762369.

Akty normatywne

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy, *Dz.U. L 312 z dnia 22 listopada 2008 r.*

Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywę Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE, *Dz.U. L 396/1 z dnia 30 grudnia 2006.*

Rozporządzenie Rady (UE) nr 333/2011 z dnia 31 marca 2011 r. ustanawiające kryteria określające, kiedy pewne rodzaje złomu przestają być odpadami na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, *Dz.U. L 94 z dnia 8 kwietnia 2011 r.*

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1179/2012 z dnia 10 grudnia 2012 r. ustanawiające kryteria określające, kiedy stłuczka szklana przestaje być odpadem na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, *Dz.U. UE. L. z 2012 r. Nr 337.*

Rozporządzenie Komisji (UE) nr 715/2013 z dnia 25 lipca 2013 r. ustanawiające kryteria określające, kiedy złom miedzi przestaje być odpadem na podstawie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE, *Dz.U. L 201 z dnia 26 lipca 2013 r.*

Konwencja bazylejska o kontroli transgranicznego przemieszczania i usuwania odpadów niebezpiecznych (*Dz.U. z 1995 r., nr 19, poz. 88*).

Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (*Dz.U. z 2023 r., poz. 1587, ze zm.*).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 marca 2002 r. w sprawie listy odpadów innych niż niebezpieczne, których przywóz z zagranicy nie wymaga zezwolenia Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (*Dz.U. z 2002 r. nr 56, poz. 512*).

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 maja 2015 r. w sprawie odzysku odpadów poza instalacjami i urządzeniami (*Dz.U. z 2015 r., poz. 796*).

Rozporządzenie Ministra Klimatu z dnia 2 stycznia 2020 r. w sprawie katalogu odpadów (*Dz.U. z 2020 r., poz. 10*).

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska: z dnia 23 grudnia 2021 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków utraty statusu odpadów dla odpadów destruktu asfaltowego (*Dz.U. z 2021 r., poz. 2468*).

Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 27 października 2022 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków utraty statusu odpadów dla odpadów powstających w procesie energetycznego spalania paliw (Dz.U. z 2022 r., poz. 2330).

Netografia

Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy, Bruksela 2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0098> [dostęp: 16.05.2025].

Waste handling and REACH. Recycling of materials containing SVHCs: daily practice challenges <https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2016-0159.pdf> [dostęp: 17.05.2025].

<https://www.chemradar.com/tools/cis/inv/64924ab5e7ff39f787f1b10> [dostęp: 23.05.2025].

https://echa.europa.eu/documents/10162/2324906/waste_recovered_pl.pdf/e7718b98-9581-451f-813b-e596f67da2f6 [dostęp: 10.04.2025],

<https://echa.europa.eu/pl/-/one-in-four-substances-recovered-from-waste-non-compliant-with-reach> [dostęp: 16.05.2025].

https://echa.europa.eu/documents/10162/2324906/nutshell_guidance_substance_pl.pdf/80b71740-78b2-48ae-ada7-4c939a0920e3 [dostęp: 10.04.2025].

<https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/the-circular-economy-explained/#EU> [dostęp: 28.05.2025].